בתורה ישנם שני סוגי נדרים, א. נדרי הקדש – שאפשר להקדיש חפץ לבדק הבית או בהמה להקריבה על המזבח, שנאמר (ויקרא ז טז) 'וְאִם נֶדֶר אוֹ נְדָבָה זֶבַח קָרְבָּנוֹ וגו'. ב. נדרי איסור –שיכול לאסור עליו דברים המותרים לו, כגון שאומר פירות מדינה פלונית אסורים עלי כל שלשים יום או לעולם, שנאמר (במדבר ל ג) 'אִישׁ כִּי יִדֹּר נֶדֶר לַה' וגו' לֶאְסֹר אִסָּר עַל נַפְשׁוֹ לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ כְּכָל הַיֹּצֵא מִפִּיו יַעֲשֶׂה'. מסכת זו עוסקת בנדרי איסור.

אפשר להחיל נדרי איסור בשלשה אופנים. א. עיקר לשון הנדר –שאומר 'דבר זה אסור עלי' או 'דבר זה עלי כקרבן', דהיינו כמו שקרבן נאסר מחמת קדושתו, כן יאסר חפץ פלוני עלי. ב. כינויים – שבמקום לומר דבר זה עלי כ'קרבן' שהוא הלשון העיקרי, אומר 'קונם' 'קונח' 'קונס' שהם כינוי לקרבן. ג. ידות נדרים – שאינו אומר את לשון הנדר בשלמותו, אלא מתחיל מקצת דבורו ואינו גומרו. שבאותו מקצת דבור הרי זה כאילו נדר בשלמות הדיבור.

משנה

המשנה מלמדת שנדר חל לא רק בעיקר לשונו, אלא גם בכינויים וידות. בתחילה מתפרש דין כינויים, ובסוף המשנה דין ידות.

כָּל כִּינּוּיֵי – כל שיבושי לשון של **נְדָרִים** הרי הם **כְּנֶדָרִים** –בעיקר לשון נדרים, והנדר חל בלשון זה. וכגון, שבמקום לומר ככר זה עלי כ'קרבן' [היינו שככר זה יהא אסור עליו כקרבן], אמר כינוי לקרבן, כגון ככר זה עלי 'קונם' או 'קונח' או 'קונס', הנדר חל. **וְכֵן** כינויי **חֲרָמִים** חלים **כַּחֲרָמִים** –בעיקר לשון חרמים. **וְכֵן** כינויי **שְׁבוּעוֹת** חלים **כִּשְׁבוּעוֹת.**

וְכֵן כינויי **נְזִירוּת** חלים **כִּנְזִירוּת.**

עתה מפרשת המשנה באיזה אופן חל הנדר על ידי דין יד:

הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ מוּדָרַנִי – מודר אני **מִמְּךָ**, או שאמר לו **מוּפְרָשַׁנִי** –מופרש אני **מִמְּךָ**, או שאמר לו **מְרוּחָקַנִי** –מרוחק אני **מִמְּךָ**, והוסיף לומר בכל אחד מלשונות אלו **שֶׁאֲנִי אוֹכֵל לְךָ**, או שהוסיף לומר **שֶׁאֲנִי טוֹעֵם לְךָ**, אף על פי שלא פירש לשון איסור או קרבן חל הנדר והריהו **אָסוּר** לאכול או לטעום משל חברו, שהרי זה כאילו השלים לומר לשון איסור או קרבן.

אבל אם במקום לומר לחברו 'מודרני ממך' ובדומה אמר **מָנוּדֶּה אֲנִי לְךָ**, אף שהוסיף לומר שאני אוכל לך או שאני טועם לך, סוברים חכמים שבאופן זה הנדר אינו חל מדין יד, שאין במשמעות 'מנודה' לשון נדר אלא לשון נידוי, אולם **רַבִּי עֲקִיבָא הָיָה חוֹכֵךְ** –מפקפק **בָּזֶה לְהַחְמִיר**, שאפשר שאף באופן זה יחול הנדר מדין יד, והחמיר מספק שיהא אסור לו לאכול או לטעום משל חברו.

אגרות קודש

ב"ה, ח' סיון, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מיום הרביעי, ובשאלתו בהנוגע להנסיעה לאה"ק ת"ו למשך איזה חדשים.

צע"ג בזה, באם אפילו יש ברשותו המעות הנצרכות להוצאות הנסיעה וכו' יש להשתמש בהם לעניני צדקה, ולא לנסיעה שאינו מובן התועלת בדבר.

נוסף על הענין שלאחרי שהות שלשים יום באה"ק ת"ו ישנה שקו"ט בהנוגע ליציאה משם, ומה להם להסתבך בשקו"ט וכו' אפילו באם תהי' המסקנא, שאפשר לעשות בלי פקפוק, ואף שרבים עושים כהנ"ל, אין זה מבטל את הספיקות והשקו"ט שבדבר.

מגוף תוכן מכתבו נראה שהטפול דזוגתו תחי' הוא עדיין באמצע, ועי"ז עוד מתרבה התימה בהקס"ד האמור, ועוד יותר מ"ש שהיא עצובה וקשת רוח, שכמדומה כבר כתבתי להם, שעל איש הישראלי לעבוד את השי"ת בשמחה וטוב לבב, ועבודת השי"ת ה"ה בכל דרכיך דעהו.

כן כמדומה לי כבר עוררתיו ע"ד ההכרח לקבוע לימוד בתורת החסידות ובפרט בנדון דידי' שכדברי רבנו הזקן באגה"ק שלו סגולה הוא להולדת בנים (נדפס בסידור מאה שערים ד"ה סגולה להולדת בנים).

בברכה לבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

גמרא

שנינו במשנה, **כָּל כִּינּוּיֵי** – כל שיבוש לשון של **נְדָרִים** הרי הוא **בְּעִיקַּר לְשׁוֹן נְדָרִים**. הגמרא מעירה כמה הערות על המשנה:

דין כינויים המובא במשנה כאן מובא גם במסכת נזיר, אמנם שם מובא דין זה רק לגבי נזירות [ולא לגבי שאר הדברים שהוזכרו במשנה כאן]. שואלת הגמרא, **מַאי שְׁנָא גַּבֵּי נָזִיר דִּלְא קָתָנֵי לְהוּ לְכוֹלְהוּ, וּמַאי שְׁנָא גַּבֵּי נְדָרִים דְּקָתָנֵי לְכוֹלְהוּ** – מדוע במסכת זו [–מסכת נדרים] אגב שמביאה המשנה את הדין שמועיל בכינויים בנדרים, היא מביאה דין זה לגבי חרמים שבועות ונזירות, ואילו במסכת נזיר המשנה מביאה דין זה רק לגבי נזירות, ואינה מוסיפה שמועיל בכינויים גם לגבי נדרים חרמים ושבועות.

משיבה הגמרא, **מְשׁוּם דְּנֵדֶר וּשְׁבוּעָה כְּתִיבֵי גַּבֵּי חֲדָדֵי** – הואיל ונדר ושבועה כתובים בתורה יחד בפסוק אחד, כמו שנאמר (במדבר ל ג) 'כִּי יִדֹּר נדר לה' או השבע שבועה', **תָּנֵי תַּרְתֵּין** – כתבה המשנה את שניהם לגבי דין זה שמועיל בהם כינויים, **וְכִינּוּן דְּתָנֵי תַּרְתֵּין** –וכיון שכבר הוסיפה המשנה לכתוב גם שבועות, **תָּנֵי לְכוֹלְהוּ** –מוסיפה המשנה לכתוב את כולם [חרמים ונזירות]. הגמרא שואלת על הסדר במשנה לפי התשובה האחרונה:

שואלת הגמרא, **וְלִיתְנֵי כִּינּוּי שְׁבוּעוֹת בְּתַר נְדָרִים** – שהמשנה תכתוב שבועות אחר נדרים ['כל כינויי נדרים כנדרים ושבועות כשבועות'], ומדוע המשנה כתבה בסדר הבא: נדרים חרמים שבועות ונזירות, הרי הסיבה שהמשנה כתבה חרמים הוא רק משום שהמשנה כתבה שבועות [ששבועות סמוך לנדרים במקרא], אם כן היה למשנה לכתוב אחר נדרים שבועות, ורק אחר כך חרמים.

משיבה הגמרא, **אֲיִירֵי דְּתָנָא נְדָרִים דְּמִיתְסַר חֻפְצָא עֲלֵיהּ, תָּנָא נַמֵּי חֲרָמִים דְּמִיתְסַר חֻפְצָא עֲלֵיהּ** – המשנה סמכה חרמים לנדרים ולא שבועות לנדרים, הואיל וחרמים דומים באופן החלתם לנדרים, שבשניהם האדם אוסר את החפץ עליו, כלומר, שאוסר את הכבר עליו ואומר 'אבילת כבר זה עלי', **לְאַפּוֹקֵי שְׁבוּעָה דְּקָאָמַר נַפְשִׁיהּ מִן חֻפְצָא** – להוציא שבועה שאוסר את עצמו מהחפץ, שאומר 'שבועה שלא אוכל כבר זה'.

הגמרא מקשה עוד על סדר המשנה:

התנא במשנה **פָּתַח בִּכְינּוּיֵי 'כָּל כִּנּוּיֵי נְדָרִים'**, וכשבא לפרש דבריו – **מְפָרֵשׁ** תחילה כיצד חל הנדר מדין **יָדוֹת**, **'הָאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ מוּדָּר אֲנִי מִמְּךָ'**, ורק אחר כך מפרש התנא כיצד חל הנדר מדין כינויים, ומדוע לא פירש תחילה כיצד חל הנדר מדין כינויים. **וְתוּ** – עוד מקשה הגמרא, **יָדוֹת אֵינְשֵׁי** [–שכח] התנא ולא הזכיר כלל את הדין שהנדר חל על ידי יודות, וכיצד מקדים התנא לפרש כיצד חל נדר מדין יודות לפני שפירש כלל שיש דין כזה.

מתרצת הגמרא את הקושיא השניה, **אֲיִירֵי בְּהוֹן** – באמת התנא הזכיר שהנדר חל על ידי דין יודות, **וְחַסּוּרֵי מִיחַסְּרָא וְהָכֵי קָתָנֵי** – יש ללמוד את המשנה כאילו היא חסרה, ולהוסיף עליה כך, **כָּל כִּינּוּיֵי נְדָרִים כִּנְדָרִים, וִידוֹת נְדָרִים כִּנְדָרִים.**

וְעַדַיין קשה הקושיא הראשונה, **לִיפְרוֹשׁ כִּינּוּיֵי בְּרֵישָׁא**, ואחר כך תפרש המשנה יודות, וכמו בתחילה שהמשנה הביאה קודם את דין כינויים ואחר כך את דין יודות. מתרצת הגמרא, **הַהוּא דְּסָלִיק מִינַּיהּ הַהוּא מְפָרֵשׁ בְּרֵישָׁא** – דרך המשנה לפרש למפרע, דהיינו תחילה מפרשת את מה שמובא בסיפא ואחר כך את מה שמובא ברישא, **כְּמוֹ** שמצינו בכמה משניות, **דְּתָנַן** במשנה בשבת (כ:) שמבררת המשנה **בַּמֶּה מַדְלִיקִין** – באיזה פתילות ושמנים מדליקים נרות שבת כדי שידלקו הנרות יפה, **וּבַמֶּה אֵין מַדְלִיקִין**, משום שאינם דולקים יפה, ותחילה מפרשת המשנה את הסיפא, דהיינו במה **אֵין מַדְלִיקִין כּוּ'**. וכן מצינו במשנה שם (מז:) שמבררת **בַּמֶּה טוֹמְנִין** בערב שבת תבשיל שסילקו מעל גבי הכירה, ורוצה לשמור חומו לשבת, **וּבַמֶּה אֵין טוֹמְנִין**, ותחילה מפרשת המשנה את הסיפא, דהיינו במה **אֵין טוֹמְנִין כּוּ'**. וכן מצינו במשנה שם (נז.) שמבררת **בַּמֶּה אִשָּׁה יוֹצְאָה וּבַמֶּה אֵינָהּ יוֹצְאָה** – באלו תכשיטים מותר לאשה לצאת לרשות הרבים בשבת, ובאלו תכשיטים אסור לה לצאת, ותחילה מפרשת המשנה את הסיפא, [במה אינה יוצאה], **לֹא תֵּצֵא אִשָּׁה** וכו'. ומובן מדוע גם המשנה כאן מפרשת תחילה את הסיפא דהיינו דין יודות.

הגמרא מקשה ממשניות אחרות שמפרשות תחילה את הרישא:

מקשה הגמרא, **וְכָל הֵיכָא דְּפָתַח לֹא מְפָרֵשׁ בְּרֵישָׁא** – וכי אין משנה שמפרשת תחילה את הרישא, **וְהָתְנַן** במשנה בבבא בתרא (קח.) **יֵשׁ נוֹחֲלִין וּמַנְחִילִין** – יש שיורשים את קרוביהם שמתו, וכן מורישים להם את ממונם אם הם ימותו תחלה, דהיינו ששניהם נוחלין זה את זה. ויש **נוֹחֲלִין וְלֹא מַנְחִילִין**, וכן יש שמנחילין ולא נוחלין, ויש שלא נוחלין ולא מנחילין. ותחילה מפרשת המשנה את הרישא, **וְאֵלּוּ נוֹחֲלִין וּמַנְחִילִין** וכו'. וכן מצינו ביבמות (פד.) **יֵשׁ** נשים **שמּוּתָּרוֹת לְבַעֲלֵיהֶן וַאֲסוּרוֹת לְיִבְמֵיהֶן**, ויש **שמּוּתָּרוֹת לְיִבְמֵיהֶן וַאֲסוּרוֹת לְבַעֲלֵיהֶן**, ויש שמותרות לאלו ולאלו, ויש שאסורות לאלו ולאלו, ותחילה מפרשת המשנה את הרישא, **וְאֵלּוּ מוּתָּרוֹת לְבַעֲלֵיהֶן וַאֲסוּרוֹת לְיִבְמֵיהֶן** וכו'. וכן מצינו במשנה במנחות (נט.) **יֵשׁ** מנחות **שטְּעוּנוֹת שֶׁמֶן וּלְבוֹנָה**, ויש מנחות שטעונות **שֶׁמֶן וְלֹא לְבוֹנָה**, ויש שטעונות לבונה ולא שמן, ויש שאינן טעונות לא לבונה ולא שמן. ומתחילה המשנה לפרש את הרישא, **וְאֵלּוּ טְעוּנוֹת שֶׁמֶן וּלְבוֹנָה** וכו'. ועוד מצינו במשנה שם (ס.) **יֵשׁ** מנחות **שטְּעוּנוֹת הַנָּפָה** – שיגיש הכהן את המנחה בקרן דרומית מערבית **וְאֵין טְעוּנוֹת תְּנוּפָה**, ויש מנחות שטעונות **תְּנוּפָה וְלֹא הַנָּפָה**, ויש שטעונות גם הגשה וגם תנופה, ויש שאינן טעונות לא תנופה ולא הגשה. ותחילה מפרשת המשנה את הרישא, **וְאֵלּוּ טְעוּנוֹת הַנָּפָה** ואינם טעונות תנופה וכו'. וכן מצינו במשנה בבכורות (מו.) **יֵשׁ** בכור שהוא **בְּכוֹר** לגבי **נַחֲלָה** – ליטול פי שנים בירושת אביו, **וְאֵין** הוא **בְּכוֹר לְכֹהֵן** –לענין פדיון הבן שיהא אביו חייב לפדותו מן הכהן, ויש **בְּכוֹר לְכֹהֵן וְאֵין** הוא **בְּכוֹר לְנַחֲלָה**, ויש בכור לנחלה ולכהן, ויש שאינו בכור לא לנחלה ולא לכהן. וגם בזה תחילה מפרשת המשנה את הרישא, **וְאֵיזֶהוּ בְּכוֹר לְנַחֲלָה וְאֵין בְּכוֹר לְכֹהֵן** וכו'.

הגמרא מחלקת בין המשניות:

מתרצת הגמרא, באמת בכל מקום המשנה מתחילה לפרש את מה שמובא בסיפא כפי הסדר במשנה כאן, **וְהָלְיָן** – המשניות האלו שהתנא התחיל לפרש קודם את הרישא הוא מטעם אחר, והיינו **מְשׁוּם דְּאָווּשׁוּ לֵיהּ, מְפָרֵשׁ הַהוּא דְּפָתַח בְּרֵישָׁא** – הואיל ודיניהם מרובים [שבכל אלו יש ארבעה חילוקי דינים, כגון יש נוחלין ומנחילין, ויש נוחלין ולא מנחילין, מנחילין ולא נוחלין, לא נוחלין ולא מנחילין], לכן המשנה פירשה תחילה את הרישא, כי אם היתה מפרשת תחילה את הסיפא היו עלולים לטעות ולשכוח את תחילת המשנה מחמת רוב הדינים.

הגמרא דוחה את התירוץ:

מקשה הגמרא, וכי בכל מקום שהדינים אינם מרובים המשנה מתחילה לפרש מהסיפא, **וְהָא** – הרי מצינו במשנה במסכת שבת (נא:) **בַּמֶּה בְּהֵמָה יוֹצְאָה וּבַמֶּה אֵינָהּ יוֹצְאָה, דִּלְא אַווּשָׁא** –שאין הדינים מרובים, [שהרי אין במשנה זו אלא שני חילוקי דינים], **וְקָתָנֵי** – והמשנה מתחילה לפרש את הרישא [במה בהמה יוצאה], **יוֹצֵא גָּמָל** וכו'.